

אתיקה ורפואה

אתיקה בבתי הספר לרפואה

רבים מהסטודנטים והרופאים הצעירים בתקופתינו השיים כי לא קיבלו הדרכה מספקת ביחס לבעיות מוסריות ברפואה.

התקדמות המדע והטכנולוגיה במהירות רבה, אשר הביאה אמנם לתועלת מהותית חיובית, יצרה גם קונפליקטים מוסריים קשים וחדשים.

תכניות הלימודים בבתי-הספר לרפואה ולאחיות נעשו גדושות כל-כך בנושאים מדעיים וטכניים, עד שלא נשאר זמן להדרכה והכוונה בבעיות המוסריות שנושאים אלו מעוררים. שהרי הבעיות המתעוררות אינן רק רפואיות טהורות, אלא גם חברתיות, כלכליות, לעתים אפילו פוליטיות ומוסריות כלליות.

רשימת הבעיות ארוכה — מניעת הריון, הפלה מלאכותית, שינויים גנטיים, מומים מולדים, נסיונות על ילדים לפני הלידה ולאחריה, נסיונות בבני-אדם ובעלי-חיים, הוראת המין בבתי-הספר, סטיות מיניות, השתלת איברים, התייחסות לחולי-נפש ולנכים, החיאה, טיפול בזקנים ובגוססים, רצח מתוך חמלה, התמכרות לסמים, סודיות רפואית, היבטים רפואיים להתפוצצות האוכלוסיה, זיהום האויר ואלומות קבוצתית.

חלק מהבעיות הללו אינן רק בתחום הרפואה, אך הרפואה מהווה בהם חלק חשוב.

מחבר המאמר רוא להקדיש זמן רב יותר הן ללימודים הרשמיים בהיבטים אלו, והן לדיונים בין המורים והתלמידים בבעיות אלו. דבר זה צריך להיות באחריות בתי-הספר לרפואה, אם כי קיימים כבר גופים שונים באנגליה המעודדים ומעוררים את המחשבה והדיון בנושאים אלו.

(Editorial, Ethics at Medical Schools, Lancet, 2: 1406, 1972)

בעיות מוסריות ברפואה

ההתקדמות המודרנית המהירה ברפואה מהווה אתגר לאתיקה המסורתית, והמחבר מונה מספר שטחים מסוג זה:

א. יחס רופא-חולה — כיום יצרו שירותי הבריאות מצב כזה, שהרופא הוא רק אחד האמצעים המסייעים לחולה, ולצידו ישנם עוד גורמים רבים המתייחסים בצורה זו או אחרת לחולה. כמו-כן קיימת מסגרת חדשה של הרופא החוקר, העורך נסיונות בבני-אדם, וזה יוצר בעיה מוסרית חדשה;

ב. השתלת איברים — במקרה זה דומה הרופא לעורך-דין המטפל בו-זמנית בשני לקוחות בעלי צרכים מנוגדים, דבר המהווה מסגרת מוסרית חדשה;

ג. גידול הייצור התרופתי — הכוונה הבסיסית של ייצור התרופות הוא בתועלת שהן מביאות, אך ישנן תופעות לוואי בלתי-רצויות, ולכן יש לכוון את ייצורן רק לצד המועיל, תוך ידע מירבי של הרופא בטיב התרופות ובתופעות הלוואי שלהן;

ד. הביולוגיה של הרבייה — כאן כלולות הבעיות של מניעת הריון, הפלה מלאכותית והזרעה מלאכותית.

לדעת המחבר, לא ניתן כיום להציע פתרון סופי לבעיות מוסריות חדישות אלו, כי החברה בימינו היא בשלב מעבר ואיננה בשלה עדיין לפתרונות סופיים. יחד עם זאת קובע המחבר מספר הצעות לעקרונות הפתרון הרצוי: יש לקבוע אחריות מוסרית ומשפטית לצוות הסיוע של הרופא — אחיות, סטג'רים וכד'; יש לקבוע כללי אחריות של הרופאים העוסקים בפרקטיקה פרטית; יש לפקח על נסיונות בבני-אדם ועל הייצור הפרמקולוגי.

בעיות בתחומי המוסר ימשיכו להתעורר, ואף עלולות להחמיר ולהתגבר, ועל הרופאים מוטלת החובה לסייע בפתרון הבעיות הללו.

(O. L. Schoeder, Ethical Problems in Medical Practice, Postgrad Med,

51 : 59—61, 1972